

Continuarea implementării reformei electorale în Moldova în contextul viitoarelor alegeri parlamentare

Declarația Asociației Promo-LEX la Reuniunea anuală de implementare a dimensiunii umane OSCE 2018

La 24 februarie 2019, Republica Moldova va organiza alegerile parlamentare ordinare. Din păcate, activitatea legislativului actual și partidelor politice este marcată de numeroase evenimente sociale și politice cu conotații negative și este criticată de către cetățeni. În astfel de circumstanțe, în iulie 2017 majoritatea parlamentară, creată de fracțiunile Partidului Democrat și Partidului Socialiștilor, a schimbat sistemul electoral pentru alegerile parlamentare. Drept rezultat, în conformitate cu sistemul electoral mixt, Parlamentul va fi compus din 50 de deputați aleși pe liste de partid și 51 de deputați aleși în circumscripții electorale într-un singur tur.

Deși Promo-LEX recunoaște dreptul Parlamentului Republicii Moldova de a modifica sistemul electoral, o astfel de modificare dramatică ar fi trebuit puternic corelată cu standardele naționale stabilite în Constituția Republicii Moldova, precum și angajamentele internaționale și recomandările OSCE/BIDDO și Comisiei de la Veneția.

Din păcate, sistemul electoral mixt a fost adoptat în grabă, cu dezbateri insuficiente care, mai degrabă, au simulat consultările publice (în mare parte din cauza lipsei unei reacții și analize a propunerilor făcute de diferite OSC și experți în domeniu) și nu au dus la niciun consens în cadrul societății. Deși autoritățile Republicii Moldova pretind că toate recomandările formulate de către Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDO au fost luate în considerare, Promo-LEX a dovedit că, în realitate, doar 12 din 32 recomandări au fost complet sau parțial implementate¹. În plus, recomandarea principală formulată de Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDO - a nu schimba sistemul electoral - a fost ignorată.

În consecință, sistemul electoral mixt adoptat abundă în probleme care riscă nu numai să compromită aplicarea sa în cadrul următoarelor alegeri parlamentare, dar, de asemenea, poate pune în pericol caracterul liber și corect al scrutinului. Prin urmare, în contextul pregătirii pentru următoarele alegeri parlamentare, Promo-LEX este îngrijorat în special de următoarele aspecte:

1. Comisia Națională pentru Constituirea Circumscripțiilor Uninomiale nu a respectat criteriul demografic² atunci când a creat circumscripțiile majoritare. Astfel, între 15 și 30 din circumscripțiile create nu respectă prevederea privind delimitarea circumscripțiilor în baza devierii de 10% al numărului alegătorilor între circumscripții, după cum este stipulat în lege.
2. Circa 7% dintre numărul total de alegători (203,368 alegători, informație actualizată la 01 Aprilie 2018) nu au nici domiciliu, nici reședință și, conform prevederilor art. 93 (4) din Codului Electoral, nu pot participa în alegerile parlamentare în cadrul unor circumscripții uninominale.
3. Pe de altă parte, în jur de 80 000 studenți înmatriculați în 2016-2017 în universitățile și școlile profesionale din capitală vor putea exercita dreptul lor la vot la orice secție de votare, astfel potențial jucând un rol crucial în circumscripțiile majoritare din Chișinău.³

¹ <http://bit.ly/2CuFZOA>

² <http://bit.ly/2wPLMrX>

³ <http://bit.ly/2MW05Gi>

4. Promo-LEX consideră că cetățenii Republicii Moldova, care au reședința permanentă sau temporară în străinătate, trebuie să aibă posibilitatea să sprijine financiar un partid politic, grup de inițiativă sau candidat electoral din veniturile obținute peste hotarele țării, la fel cum pot face și cetățenii cu reședința permanentă în Republica Moldova.
5. Promo-LEX își exprimă preocuparea cu privire la faptul că o persoană inclusă pe listele candidaților ale unui partid la alegeri la nivel național poate, de asemenea, participa în cadrul alegerilor în circumscripțiile electorale uninominale, din partea aceluiași partid sau în calitate de candidat independent. Acest fapt creează posibilitatea finanțării indirecte și mascate⁴ ale campaniilor electorale ale unor partide, precum și posibilitatea finanțării duble a unui astfel de candidat prin alocarea unei porțiuni din mijloace financiare atât din fondul electoral al partidului, cât și din fondul electoral al candidatului independent.
6. Promo-LEX este profund îngrijorată de existența potențialului pentru utilizarea abuzivă a resurselor administrative în timpul viitoarelor campanii electorale. Având în vedere caracterul insuficient reglementat al acestei chestiuni în legislație⁵, dar și faptul că circa 60% dintre primari și consilieri locali aparțin de partidul de la conducerea țării, există un risc înalt că aceștia vor fi tentați să "ajute" colegii lor de partid prin utilizarea resurselor administrative aflate la dispoziția lor.
7. O altă deficiență se referă la capacitatea Autorității Naționale de Integritate de a elibera certificate de integritate pentru acele persoane care se vor înregistra ca și candidați pentru Parlament⁶, și caracterul regulamentar lipsit de claritate și efectele acestor certificate.
8. Într-un final, Promo-LEX este de părere că decizia⁷ recentă a Curții de Justiție, de a anula rezultatele alegerilor locale din 18 Mai 2018 pentru funcția primarului de Chișinău, a stabilit un precedent periculos de suspendare a libertății de exprimare și suprimare a voinței poporului, astfel alimentând temerile privitoare la potențialul impact negativ al sistemului judiciar asupra viitoarelor alegeri parlamentare. Din păcate, decizia Curții de Justiție a fost arbitrară deoarece niciunul dintre candidații electorali, CEC sau cetățeni nu au solicitat invalidarea rezultatelor alegerilor. De asemenea, decizia a fost una disproportională din moment ce în loc să impună candidatului respectiv o amendă de 75 Euro pentru presupusa contravenție, Curtea a decis să invalideze atât rezultatele alegerilor din primul, cât și al doilea scrutin, astfel pedepsind toți alegătorii care au participat la alegeri – o sancțiune care nu este prevăzută de legislație.

Așa cum poate fi apreciat din informația prezentată mai sus, schimbarea sistemului electoral a generat un număr mare de riscuri pentru alegerile parlamentare din 24 Februarie 2019. Totuși, Promo-LEX este de părere că multe din chestiunile ridicate anterior pot fi remediate până la startul viitoarei campanii electorale, în cazul în care Parlamentul va da dovadă de deschidere și voință politică corespunzătoare.

În concluzie, având în vedere riscul înalt pentru încălcarea standardelor internaționale în materie de alegeri, Promo-LEX cheamă autoritățile Republicii Moldova să identifice soluții pentru remedierea deficiențelor anterior-menționate, să garanteze un cadru legal corespunzător și un mediu socio-politic pentru organizarea alegerilor parlamentare libere, echitabile și democratice.

De asemenea, Promo-LEX se adresează reprezentanților statelor participante și altor părți interesate internaționale cu recomandarea de a monitoriza eforturile autorităților Republicii Moldova în direcția garantării caracterului liber, echitabil și democratic al viitoarelor alegeri parlamentare, precum și implementarea recomandărilor formulate de Comisia de la Veneția și OSCE/BIDDO cu privire la sistemul electoral recent amendat.

---

⁴ <http://bit.ly/2NZ2wnR>

⁵ <http://bit.ly/2wPLMrX>

⁶ <http://bit.ly/2M7ZnjZ>

⁷ Decizia Curții a fost adoptată în baza presupunerilor conform cărora unul din candidați a efectuat agitație electorală ilegală prin chemarea cetățenilor să participe la al doilea tur al alegerilor.